

Informă-te doar din surse verificate și sigure!

COVID-19

**OPORTUNITĂȚILE OFERITE DE PANDEMIA
DE COVID-19**

Fundația
Soros
Moldova

Acest material apare în cadrul Proiectului "Asigurarea informării corecte și combaterea dezinformării în pandemia COVID-19", implementat de Centrul pentru Politici și Analize în Sănătate (Centrul PAS) cu suportul finanțier al Fundației Soros-Moldova/Departamentul Sănătate Publică. Informațiile prezentate în acest material nu sunt împărtășite neapărat de Fundația Soros-Moldova.

Oportunitățile oferite de pandemia de COVID-19

Un articol publicat în revista THE LANCET și realizat de Ilaria Capua și Mario Rasetti *Here, the huge rainbow within the COVID-19 storm*¹ afirmă că realitatea pandemiei COVID-19 din anul 2020 a demonstrat că omenirea nu a fost pregătită să facă față unui asemenea eveniment, chiar dacă am supraviețuit unor numeroase alte pandemii în trecut. La originile acestui scenariu inedit se disting caracteristicile unice ale virusului ce a cauzat această pandemie. Transmiterea unui virus animal la oameni este una dintre proprietățile comune virușilor, fenomenul fiind semnalat de nenumărate ori în trecut, dar absența totală a unei imunități preexistente la oameni a fost detaliul care a dus la cel mai rău scenariu posibil cu propagarea transfrontalieră rapidă a virusului, răspândirea acestuia la nivel global fiind de nestăvilit.

Caracteristica "syndemică"

Pandemia COVID-19 s-a suprapus cu alte epidemii de boli netransmisibile aşa precum cancerul, obezitatea, bolile respiratorii cronice, agravând efectul acestora și ridicând rata de mortalitate, fapt ce a dus la propunerea de a utiliza un nou termen pentru a descrie - "syndemie".²

Termenul a fost conceput la mijlocul anilor 1990 de către Merrill Singer, specialist în antropologie medicală. O syndemie este o epidemie sinergică, care este compusă din agregarea a 2 sau mai multe epidemii concurente sau secvențiale sau a unor focare de boli într-o populație unde au loc interacțiuni biologice, iar acestea la rândul lor interferează în prognoza și desfășurarea bolii. Termenul se îndepărtează de metoda biomedicală de analiză a epidemiilor și are ca scop sublinierea faptului că epidemii nu sunt întotdeauna independente de alte boli și sunt afectate de contextele sociale prezente în populația dată.

Caracteristica panzootică

Un alt factor alarmant este faptul că virusul SARS-CoV-2 se propagă către populații animale aşa precum mustelidele, care la rândul lor pot deveni rezervoare de infecție, fapt care la rândul său poate duce la evoluția unor tulpi virale adaptate gazdelor-purtătoare.³ Această desfășurare impune luarea în considerare a unei caracteristici unice acestui virus - natura sa "panzootică"⁴ - capacitatea de a afecta "toate animalele", inclusiv specia *Homo sapiens*. Conceptul despre un virus care este capabil să infecteze multiple specii de animale permite a explica impactul și caracteristica epocală a pandemiei COVID-19.

Mai multe virusuri animale au trecut peste bariera de specie, reușind să infecteze oamenii, însă cu diferite grade de succes. Datele cunoscute despre acest fenomen, în combinație cu aspectele similare ale zoonozelor emergente și recurente stau la baza abordării medicale cunoscute sub denumirea "One Health – O singură sănătate"⁵ ⁶. Această abordare a inspirat numeroase publicații cu referire la modalitățile de gestionare a bolilor infecțioase, cu accent

¹ [https://www.thelancet.com/journals/eclinm/article/PIIS2589-5370\(20\)30398-9/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/eclinm/article/PIIS2589-5370(20)30398-9/fulltext)

² Horton R. Offline: COVID-19 is not a pandemic. *The Lancet*. 2020; **396**: 874

³ Manes C. Gollakner R. Capua I Could Mustelids spur COVID-19 into a panzootic?. *Vet Ital*. 2020; (Online ahead of print) <https://doi.org/10.12834/VetIt.2375.13627.1>

⁴ Gollakner R. Capua I. Is COVID-19 the first pandemic that evolves into a panzootic?. *Vet Ital*. 2020; **56**: 7-8<https://doi.org/10.12834/VetIt.2246.12523.1>

⁵ <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/one-health#:~:text='One%20Health%20is%20an%20approach,achieve%20better%20public%20health%20outcomes> (accessed Oct 31, 2020).

⁶ <https://www.oie.int/en/for-the-media/onehealth/> (accessed Nov 3, 2020)

deosebit asupra instanțelor în care domeniile umane, animale și de mediu se suprapun. Studiile dezvoltate și întreprinse de-a lungul deceniilor au permis identificarea punctelor critice și a evenimentelor cu risc ridicat de apariție potențială a unor agenți patogeni pentru om. Conform acestora, invazia umană a zonelor izolate, prezența unor piețe de animale vii în orașele mari în combinație cu servicii medicale de calitate joasă, precum și o supraveghere insuficientă a activităților ce presupun interacțiuni de tip om-animale oferă medii propice pentru patogeni de a face saltul de trecere peste bariera de specie. Abordarea "One Health" și toate datele formate în baza acesteia pe durata ultimilor 40 de ani în toate domeniile legate de interacțiunile umane, animale și de mediu trebuie să fie recunoscute în totalitate ca un model real și trebuie să devină baza interdisciplinară a unei schimbări de paradigmă.

Schimbările ce se impun

Schimbarea de paradigmă s-a impus ca urmare a modului în care se desfășoară pandemia globală curentă. Boala COVID-19 a demonstrat că o pandemie umană poate fi legată la modul direct cu posibilitatea unui virus animal de a trece peste bariera de specie și de a infecta oamenii, însă modalitatea prin care această pandemie se propagă și se ramifică este legată de o multitudine de alți factori aşa precum bolile netransmisibile, sărăcia, mobilitatea precum și de preferințele și deciziile politice. Pandemia curentă se dovedește a fi un test de stres multisistemnic pentru toate domeniile interconectate și interdependente. Aceasta are nu doar un impact direct asupra sănătății și sistemelor de sănătate, însă impune și niște schimbări de gestionare care afectează interacțiunile personale și mobilitatea populației - fapt care impune schimbări și devieri radicale de la normele comportamentale sociale uzuale. În plus la acestea, efectele bolii COVID-19 au un impact devastator în unele zone geografice și orașe, astfel încât transformarea lor definitivă pare a fi inevitabilă. Într-o perioadă în care vom fi nevoiți să regândim întregi sisteme care au fost afectate de către pandemie, ar trebui să fim capabili de a dezvolta noi mecanisme de convergență pentru domeniile de sănătate umană, animală, vegetală și de mediu într-un sistem de sănătate complex și de a integra acest sistem în Obiectivele de Dezvoltare Durabilă.^{7 8}

Această abordare ar fi fost imposibilă și extrem de improbabilă, dacă pandemia COVID-19 nu s-ar fi întâmplat în anul 2020. Printre caracteristicile unice ce descriu pandemia în curs este și faptul că aceasta s-a produs în era digitală. Aproape fiecare variabilă imaginabilă ce descrie această pandemie este analizată într-un mod sau altul. În plus la datele biomedicale, și multe alte date sunt generate în mod activ precum și pasiv de către miliardele de dispozitive digitale personale sau aparținând diferitor instituții de intercomunicare. Datele meteorologice despre concentrația alergenilor, nivelele de poluare, precum și numeroase alte variabile ca de exemplu, mobilitatea și toate interacțiunile vieții de zi cu zi care favorizează infectarea pot fi utilizate ca factori în calculul și determinarea numărului de spitalizări și a mortalității excesive. Boala COVID-19 este oportunitatea perfectă pentru a maximiza potențialul utilizării datelor care sunt generate în timp real pentru a sprijini și determina deciziile și reglementările ce trebuie aplicate pe termen scurt și mediu. Inteligența Artificială este instrumentul care poate fi utilizat pentru a extrage informațiile din corelațiile prezente în seturile de date diverse precum

⁷ Capua I. Circular Health: Empowering the One Health Revolution. EGEA Spa Bocconi University Press, MilanIT2020

⁸ <https://sdgs.un.org/goals> (accessed Oct 31, 2020).

și pentru a crea scenariile relevante în care aceste informații pot fi utilizate și aplicate în mod real și sigur.^{9 10}

În 2006, ne-am confruntat cu o întrebare la fel de reală, ”One Health”: *dacă secvențele genetice ale patogenilor zoonotici trebuie partajate în mai multe discipline cu baze de date accesibile publicului?* De aici și nevoia de a construi o infrastructură mai largă și mai deschisă de colectare, distribuire și studiu al informațiilor genetice legate de virusii pre-pandemici care s-a profilat în timpul crizei ”Gripei aviare” H5N1.¹¹ Platformele și reglementările formate în timpul acelei urgențe s-au dovedit a fi niște depozite esențiale pentru colectarea și analizarea a sute de mii de secvențe genetice COVID-19 în 2020, adică după 14 ani ce acestea au fost formate. În prezent studiile asupra COVID-19 beneficiază la modul superlativ de concepții de suport ce au fost create în trecut.

Concluzie

Crizele nu pot fi irosite, acestea trebuie transformate în oportunități. Pandemia COVID-19 oferă oportunitatea dezvoltării unei infrastructuri de rețele informaticе multicentrice pentru a stoca și analiza cantități masive de date eterogene. Aceste date urmează să fie compilate și triate, utilizând o metodă integrată pentru a genera modalități complete de analiză și aplicare a datelor de diverse tipuri și caractere, cu scopul final de utilizare a acestora în timp real pentru a supraveghea și reglementa evenimentele curente la toate nivelele și magnitudinile posibile. Sunt deja accesibile instrumentele care permit diferențierea datelor ce implică corelații de cauzalitate, adică a devenit posibilă utilizarea și supravegherea procesului de colectare și analiză holistică a datelor. Implicarea specialiștilor din diverse domenii este o necesitate evidentă pentru conturarea unei imagini complete și a unor metode reale de aplicare a acestei metode de procesare a datelor.

⁹ Schwalbe N. Wahl B. Artificial intelligence and the future of global health. *The Lancet*. 2020; **395**: 1579-1586 [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30226-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30226-9)

¹⁰ Wahl B. Cossy-Gantner A. Germann S. Schwalbe N R Artificial intelligence (AI) and global health: how can AI contribute to health in resource-poor setting?. *BMJ Global Health*. 2018; **3**e000798 <https://doi.org/10.1136/bmjgh-2018-000798>

¹¹ Enserink M As H5N1 keeps spreading, a call to release more data. *Science*. 2006; **311**: 1224 <https://doi.org/10.1126/science.311.5765.1224>

